

تۆرك يوردى

ناشرى: تۆرك يوردى
مدىرى: جلال ساھر

يىل ۶ جلد ۱۳ صاى ۱۴۴

۲۷ اپرول ۱۳۳۳

۱۳۳۳ صاى ۱۶

آلایله دوغری

باشی جلد ۱ - صای ۱۲ دودر

اوده ساد

تره دن اینرکن تورکستان، کاشغر، یاخود علی العاده روسیه مسلمانلرینه مخصوص البسهلی بولمدا.
 دیغمه شکرلر ایتدم. بوملی البسهلردن بر پارچه سنک اوزرمده بولماسی کیم بیلیر بی نه قدار سورو.
 روندیره جکدی. حج موسمه مخصوص اولقی ارزوه قازانک، بخارانک ایسیز، صایسر صوبیندن
 اولوب حکومت - واپور قومانیه لری اتحادی طرفدن طوتیلش بر طاقم حشراتک قیلغدن، قیاد
 فتندن همشهریلرینه بکزدکلری اسلام یولجیلرینی تره دن اینر اینز یقالایه رق « حاجی خان » دینلن
 بره کوتورمکه مأمور ایدیلش اولدقلرینی اوکرمش ایدم. شو حالده قیایق و قیافتجه اونلرک اولامق
 ایستدکلرینه آ ز چوق بکزمه مک بنم ایچون ده خیرلی اولیه جق، اوده حاجی خانده دینلن باطافله دوشمکلکی
 ایجاب ایتدیره جک ایدی. بالطبع بن اورایه دوشه رک انصافمز اولدقلرینی موثوقاً ایشیتدیکم اوده سا
 روس مأمورلرله او شیماریق سمسارلرک آلرینه اسیر اولمقی ایسته مه بوردم، هله ده اوده ساد ایکن
 صویوب صوغانه جویریلدکن صوکره معضاد نولک بر قاج مثلن ویرمکه مجبور طوتیله رق جده یه
 قدر کیدوب کلک سیاحت پروغرامده قشلمیاً موجود دکلدی. اوت، بلکه بن حاجی اولماسدیغی
 اثباته موفق اوله رق یقاهی بونلرک الندن قورتاره بیلیردم. فقط هر حالده بر چوق فضولی زحمتلر
 ایله خلی مسارف ایتمکه مجبور قاله جفمه ده محقق ایدی. عین زمانده جده یه قدر سوروکلنمک احتمالی ده
 یوق دکل... فقط بن حد ارسون بوندن قورتیلدم. جاهل سمسارلرک مسلمان البسه لی صاریق
 وجبه دن، چاپان وحیلاندن یاخود قازاق ویشمادتن عبارت اولدینی حقده کی اعتقادلری بنم ایشیمه
 یارادی. سائر مسلمان اولیان یولجیلرکی، بن ده غارک بویوک قاپوسنه طوغری ایرولمکه باشلادم.
 فقط تره نک لوقوموتیفه یاقین واغونلری اوکنده اوطورمغه مجبور اولمشدق. هرکس ازدحام
 ایچنده کی کورلینک اسبابی آ کلامق ایچون باشی قالدیریوردی. بن ده صوقولدم. او بایاغی سمسار،
 دلال جته سنک طوزاغنه دوشمش اون بش، بکرمی قدر اسلام یولجیسی قیورانوب طور بوردی.
 صاریقلی، چاپانی اولانلرینی قاندره رق بر طرفه دیزمشلردی. فقط بری طرفده البسه لرندن، شیوه -
 لرندن «نوغای» [۱] اولدقلری آ کلاشیلان دورت بشی ده یقالرینی اونلرک الله ویرمک ایسته مه یور،
 چکیشتیوردی... هله تمیزجه کینمش کنج بریسی بولیساره، سیمسارلره دوسجه، تورکجه مرافی
 آ کلاتمغه چالیشیور، بن هجه کیتمه یورم، استانبوله کیدیورم، بن حاجی ده کلم... دیه باغیرییوردی.
 فقط دیکله بن کیم، اشیالرینی آرقه لرینه یوکلته تدیره رک هبسی سوروب کوتوردیلر. آرتق بونلر حاجی
 خانه نک مالی اولمشلردی...

بو وقعه یی کورونجه اوده دنبری ایشیتمکه اولایم حاجی خانه مسئله یی کوکلده بویوک بر عقده
 تشکیل ایتدی. بوکا دائر آ ز چوق معلومات ایدیمکه قرار ویردم. بونک ایچون اک کسدرمه

بول امام و آخوند اقدی بی کورمک ایدی؛ ثوینه کیتدم. مرحبالر ایله قارشولادی. اک اول
 ثوبیک اتصالده کی مجدد آتوسبع ایتدیردیکی بیکی جامع شریفی کوستردی. حقیقاً لطیف و کوزه ایدی.
 صوکره یته او حوالی داخلده کی بیکی مکتبی کزدیردی؛ بوده نیز ایدی. چای صفره سی باشنده حاجیلر،
 حاجی خانه مسئله سی آچیلدی. امام اقدی سوزه باشلادی:

— حج بولده کی مشکلات ذاتاً بالکیز اوده سایه یا خود سیواستوپوله... مخصوص ده کل، استانبولده،
 دها اوتلرده ده چوق مناسبتسز لککر اولدینی معلوم. بو کندیس ی بویله طالعسر بر سفر. فقط بونک
 طالعسر لکی بزم کندیمزه عاقددر. بیک بو قدر سنه دنبری کیدوب کلدی کمز بو یولی حالاً تخت
 تأمینه آلاما شزد. بو کون حجاز طوپراغنه کیدوب کلک فکرنده اولان کیمسه نک، آمریقایه
 سیاحت ایدم جکاردن دها چوق دوشونمکه محبور قالدینی میدانددر. شو حاله کوره بو یولده
 چکدکار مزی باشقلرینه اسناد ایتمکدن زیاده کندی قصورلر مزه عطف ایتمک کمز لازم کلیر. قرآنک
 امر ایتدیکی حج سفرنده اجیلرک معاونتی بکله مک مسلمانا نقدن خبر مزی اولمادیغنه دلالت ایدر.
 مع مافیه اولردن کورمکده بولندیغمز یاردیقلری ده انکار ایتک طوغری اولاماز؛ واپورلری،
 شمدوفرلری بزم ایچون کشاده بولندیریورلر. هله بر دفعه عکس ی دوشون... شمیلک اوج
 دورت آیدم حاجی اولق قابل ایکن، ایش کندی وسائط مزه قالیرسه بلکه اون ایکی آیدم بیله حاجی
 اولامازدق...

مخاطبک بو سوزلرینه قارش ی نه دینه بیلیر. ذاتاً هپسی ده طوغری. باشمی ا کهرک تصدیق
 ایتدم. اوینه سوزینه باشلادی:

— اوج دورت سنه اولیسی حاجی خانلرک بری بوراده، اوده ساده، دیکرلری ده سیواستو-
 بولده تأیس اولنش ایدی. بوراده حاجیلرک منافعتدن زیاده باشقلرینک منافی دوشونیلش اولدیغنده
 شبه ایدیلهمز. هر سنه روس پاره سی حامل اولق شرطیله اون بش، یکر می بیک حاجینک اوده سا
 و سیواستوپول یولیه تورکیه ایجریلرینه طالب پاره لری ایستدکلری کی صرف ایتمکده اولدقلری
 معلومدر. بالطبع حکومت بونی خوش کورمه مکله برابر طوغریدن طوغری به مانع اولامازدی. حاجی
 خانه تأیسی دوشوندی. واپور قومپانیلرله توحید مساعی ایتدی. بو صورتله تورکیه داخلنده
 قاله جق پاره نک همان مهم بر قسمی آلدن چیقارماغنه موفق اولدی. ایشته بو سایه ده حکومت
 کندیس، برچوق مأمورلری، واپور قومپانیلری.. بول بول پاره قازانیورلر. حتی روسیه ده کی
 بعضی بولاشیقلاق سیبیلله تورکیه داخلنده قاراتینا وضع ایدیلهمز سنه میدان برافماق اوزره بو حاجی
 خانه ده تجیرات ایچون اقتضا ایدن آلات و ادوات بولندیریلور. کچن (۱۹۱۱) سنه سی تورکیه دن
 کلن ایکی دو قور حاجی خان ی معاینه ایدم رک مطلوبه موافق اولدینی و بناء علیه تورکیه ده مثلاً قواقده
 آیریمجه قاراتینا وضعه، واپورلرک، حاجیلرک اوراده تورکیه طوپراغنده برقچ کون قالماسنه حاجت
 اولمادینی حقیقه کی فتوالرینی ویردیلر! فقط بو صورتله تورکار زحمتدن قورتیلامادقلری کی،
 روسلرده قازانش اولیورلردی... ایشته حاجی خانه بو فتوایی ده آیینجه قوت بولدی. حتی حاجیلر

طرفندن وقوعه کلن اعتراضلرده - نه یالام، خلیفه کز بویه ایستور! دیه جواب ویریلدیکی روایت اولونیور. آرتق اوتیه طرفلری سز دوشونکیز. حاجیار تضیق ایدیلور؛ وسیلهلر بولوناراق فضله پارهلر آلیدور. حجج موسملرنده روس واپور قومانیالرینک نولاری، یولجی اسلام وخرستیان اولق اوزره فرق ایدر... فقط بوتون بونلره قارشى کیمسه سس چیقاراماز...

**

واپورده :

واپور ایکنجی دودوکفی ئوتدیرنجیه واندارمه لر بوتون یولجیلرک پاساپورطلرینی یوقلادیلر. اینجه دن اینجه یه دوام ایدن بو عملیه نی متعاقب واپورمن حرکت ایتدی. اوده سا، ائمه کی دورین ایله ده کوریه. میه جک بر حاله کلدکدن صکره اوچونجی موقع یولجیلری آرمسندکی طانیدقلمک یانسه کلدیم. بوراسی بزم بولندیغمز یردن چوق فرحلی.. یولجیلر مانغالر تشکیل ایدرک اوطورمشلر، کیمی سرکذشلرندن بحث ایدیور، کیمی آرمونیک چالپور، کیمی چای ایچپوردی... اوده ساده ایکن حاجی سمسارلری حقنده کی شتومنی دیکلین بریسی :

— ایشته، دیدی سنک بکنمه دیکک سمسارلر فروپی، استانبول، شام، جدیه... کیدوب اورالرده ده حجاج کرامه رهبرلک ایده جکلرمش...

اشارت اولنان طرفه باقدم : آلتی یدی کشیدن مرکب بر عشرت مجلسی، اوده سادن آلمش اولدقاری روس ووقاسنی چای بارداقلیله یوووارلایورلر، یوارلادقجه ده کورولتولری آرتیوردی.. مخاطبیم تکرار سوزه باشلادی :

— ایشته کورویورمیسک، او قافقاسیا قالباغی کیمش اولانی اوده ساده ایکن یدی یوز روبله قازانمش اولدیغنی کندیسى سوبلیور؛ او صاریقلى بخارا صارتی ده بش یوز روبله قازانمش ایش... اوتیه کی آفرانغه سی ده بوتون قازاندیغنی ده اوده ساده ایکن آلت اوست ایشته شمدی استانبولده کی عائله سی یانسه دونیورمش...

بو عشرت مجلسنک کورولتوسی اورتالغک کیفی بوزماغه کفایت ایتدی. ذاتاً واپورمزده آز چوق صالاتی ده باشلامش ایدی. کندی یرمه کلدیم. دورت یاناقلی قاره مزده بدن باشقه اوده سالی اختیار برله قادینی ایله ایکی کنج اوغلی بولنیوردی. برای زیارت قدسه کیدیورلرمش. روسجه بیلیر بر تورک اولدیغمی آکلاینجیه آقشام یمکنندن بر ایکی ساعت کچه شرفه روس ترتیبی بر چای صفیره سی احضار ایتدیردی. پک دیندار اولان بوقادین اوده سا قاتولیک جماعتنک ایلری کلنلرندن متوفی زوجنک مناقب خدایسندانه سیله سوزه باشلادی :

— شو کوچوک اوغلومی قدسه بیراقق ایستورم، راهب اولسون، دیورم. ذاتاً بیدری وفات ایدرکن ثروتندن آیرمش اولدیغنی بر مقدار مبالغ ایله برابر شو اوغلیجغمزی ده قاتولیکلکک تعالیسی اوغورنده وصیت ایتمش ایدی. اشته بن بو وصیتی یرینه کتیره رک ریمز ایله زوجم حضورنده دوچار محجوبیت اولمقدن قورتولمق ایستورم. ذاتاً پک ذکی اولان بو کوچوچوک اوغلوم، قدسه قاله جنی

هدی یتیرد کدن صوکره و اتیقان دارالعلومسده ا کمال تحصیل ایدم رک آفریقا یا خود چین و ژاپون
بت پرستلندن بر ذاتک هدایتیه سبب اولاییلیرسه بزه، بوتون بزم هاله مزه کفایت ایدم .
مخاطیم کندینه مخصوص بر قوت ایمان و سلاست لسان ایله بوسوزلری سویله نیجه کوزلری یاشاردی .
عیسی ، مریم ... دیدی ، بعضی شیلر میرلانا قارق دعا ایتدی ، اوغلنک یوزینه باقدی . اوغلی ده
یاش ایله طولو ایکی سیاه کوزینی والده سنک کوزلرینه توجیه ایتدی . آرز چوق کولومسه دی ، کولاقلا :
— اوه ، دیوردی ، بن سنک ، بدرمک بوتون آرزولر کزی یرینه کتیره جکم . دیدکلریکیزی ،
ایسته دکلریکزی باقمه موفق اوله جقم ...
بن ده کندی کندیمه :

— یاری ، دیدم ، بز تورک — مسلمانلر ایچنده ده سوکیلی جکر پاره لرینه هیجان ملی الهام
ایدم جک بویوک قلبی آنالر یتیشدیر ، یتیشدیرده بزم کنجلرمز کوکلرنده حرکت ایدن مقدس
امللری شفقنلی نینه لرینه مدیون اولسونلر ...

واپورمز ایکنجی کونک صباحندن باشلا یارق بوغاز ایچنه کیرنجیه قدر متعادیا ساللاندی . اشیالرمی
طوبلا یارق کوکرتیه چیقدیقم زمان کونش هنوز باتمش ، واپورمزده « یوشم تپه سی » حذا سندن
جکیمکه ایدی . غلطه ریختنه یا ناسدیقمز زمان یاتسو اذانی ایشیدلدی . واپوردن ایندم . هنریز
وطنک مبارک طور اغه سالما آفاق باصمفه موفق اولدیقمدن دولابی ربمه حمد و ثنالر ایتدم ...

صوک

مهمیم ثابت

بی اثر

« عثمانلی کنج درنکلری » [۱] . — « کنج درنکلری مفقش عمومیلکی » طرفندن آیده بر دفعه اولوق
اوزره یوقاریده کی عنوانله بر تربیه وی مجموعه چیقاریلماغه باشلانمشدر . کنج درنکلری مفقش عمومیلکی طرفندن

[۱] « ثروت فنون » قطعه سنده ۱۶ صحیفه . — سنه لک آتونه بدلی ۱۰ غروشدیر ، مراجعت محل : « استانبولده
حریبه نظارتنده اطفا ئیه قیشله سنک اوست قاتنده کی دائرة مخصوصه ده عثمانلی کنج درنکلری مفقش عمومیلکی » .
صافی : ۱ ، ایلوک برنجی کونی چیقمشدر . برنجی صابی « فون هوف باشانک بر مقدمه سنی ، سلیم سری بکک (کنج
درنکلری ویا کلش قلیقلر) سرلوحه لی بر مقاله سنی ، تربیه بدنییه ، عمومی تربیه ده اثر سلیم سری بک وهوف
باشانک مقاله لرینی وکنج درنکلرینک بدایت تشکندن تموز اورتیه سه قدر ولایات و مستقل متصرفلرک مرکز
و ملحقاننده تشکل ایدن کنج درنکلرینه طالع بر جدولی محتویدر . بو جدوله نظر آ ۷۷ باتده ۳۵۱ ، مستقل
سناقلرده ۳۵۵ کنج درنکی تشکل ایتمشدر . انک زیاده تشکیلات باپیلان محالر قره سی و کوتاهیه لوالری اولوب
قره سیده ۱۱۴ ، کوتاهیه ده ۱۰۵ درنک تشکیل ایتلشدر . بونلردن صوکره آنقره ده ۷۷ ، آیدینه ده ۵۴
و صائر و ولایت و لوالرده ده آ از مقدارده تشکیل اولمشدر . استانبولده تشکیل ایدیلن درنکلرک مقداری غیر
معیندر . »